

Vihreä matkalaukku

RKI

RAUHANKASVATUS-
INSTITUUTTI

Vihreä matkalaukku

Tervetuloa Maailmankoulun matkalle! Tämä matkalaukku on suunnattu varhaiskasvatukseen (5-6 -vuotiaat) ja alkuopetukseen (1-2lk). Ensimmäiset työpajat olemme suunnitelleet varhaiskasvatukseen sopivaksi ja jälkimmäiset työpajat ovat suunnattu alkuopetusluokille. Molemmat ovat toki sovellettavissa kummallekin ikäryhmälle ja ryhmien omat tarpeet huomioiden.

Työpajojen lisäksi kannattaa kurkistaa myös Lukunurkkaukseen, johon olemme koonneet teemaan liittyviä kirjavinkkejä sekä työpajaideoita kirjoihin liittyen. Laukusta löydät myös ideoita sekä kansalaisjärjestöjen materiaaleja aiheen jatkokäsittelyyn.

Vihreässä matkalaukussa syvennytään kestävän kehityksen, kierrätyksen sekä vastuullisen kuluttamisen teemoihin. Laukun materiaalit kannustavat lapsia omaksumaan kestävän elämäntavan esimerkiksi tarkastelemalla kulutustottumuksia. Miksi ostamme aina uutta sen sijaan, että korjaisimme tai kierrättäisimme, ovat tärkeitä kysymyksiä niin pienille kuin isoillekin. Uudet opetussuunnitelmat korostavat ihmistä osana luontoa sekä ekososiaalisen sivistyksen merkistystä kasvatuksessa. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestävälle käytölle. Kestävän kehityksen arvojen omaksuminen nähdäänkin keskeisenä osana jokaisen yksilön kasvuprosessia.

.....

Saving our planet, lifting people out of poverty, advancing economic growth... these are one and the same fight. We must connect the dots between climate change, water scarcity, energy shortages, global health, food security and women's empowerment. Solutions to one problem must be solutions for all.

Ban Ki-moon

.....

Uusissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmissa korostuu lapsi tutkijana, kokijana ja ihmettelijänä. Vihreään matkalaukkuun olemmekin koonneet harjoituksia, jotka ovat toiminnallisia ja osallistavia. Jokaisen harjoituksen loppuun on kirjoitettu valmiita purku- ja pohdintakysymyksiä. Toiminnallisten tehtävien lisäksi yhtä tärkeää onkin pysähtyä pohtimaan ja keskustelemaan yhdessä.

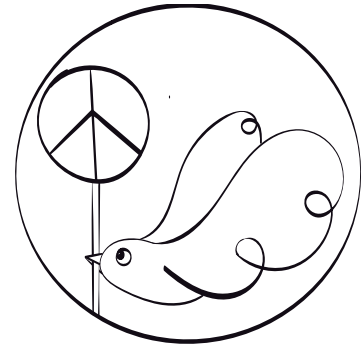
Iloisia yhteisiä oppimiselämyksiä toivottaa Maailmankoulun tiimi!

.....

22.5. Kansainvälinen luonnon monimuotoisuuden päivä

.....

Sisällysluettelo:

Varhaiskasvatus:

Työpaja 1. Osta harkiten ja kierrätä

- Mitä haluan, mitä tarvitsen.....3
- Kestävä valinta.....4
- Turhake-näyttely.....5

Työpaja 2. Vanhasta uutta

- Lelujen tarinoita.....6
- Korjataan ja tuunataan.....7

Työpaja 3. Luonnossa

- Jokamiehen oikeudet.....8
- Aistit käyttöön.....9
- Kim-leikki.....10
- Ympäristötaidetta.....10

Alkuopetus (1-2 lk):

Työpaja 4. Osta harkiten ja kierrätä

- Kestävä valinta.....11
- Turhake-näyttely.....12
- Mainostutkimus.....13
- Kierrätetään leikkien.....14

Työpaja 5. Vanhasta uutta

- Lelujen tarinoita.....15
- Korjataan ja tuunataan.....16

Työpaja 6. Luonnossa

- Jokamiehen oikeudet.....18
- Aistit käyttöön.....19
- Luontobingo.....20

Lukunurkkaus.....23

Jatkovinkkinä Maailmankoulu.....24

Ohjeet lainaamiseen ja palauttamiseen.....25

Matkalaukun sisältö.....26

Varhaiskasvatus: Työpaja 1.

OSTA HARKITEN JA KIERRÄTÄ

MITÄ HALUAN, MITÄ TARVITSEN

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on tarkastella millaisia esineitä ja asioita me tarvitsemme sekä millaisia tavaramääriä meidän on tarpeellista omistaa. Tarvitsemmeko kaikkea ja onko kaikki meille välttämätöntä? Tarkoituksena ei ole löytää ”oikeita vastauksia” vaan herätellä tarkastelemaan tavaroita ympärillämme.

VALMISTELU: Materiaaleistamme löydät valmiit [lapsen oikeuksiin liittyvät tulostettavat kuvat](#), joita voit hyödyntää tehtävän tukena.

AIKA: 20 min

1. Tarkastele ryhmän kanssa matkalaukusta löytyviä kuvia. Keskustele ryhmän kanssa siitä, miten esimerkiksi ruoka tai juoma ovat ihmisille välttämättömiä. Mutta voiko ihminen elää ilman jäätelöä? Entä ilman tavaroita? Voisimmeko esimerkiksi elää ilman puhelimia? Mikä on ero lauseilla ”Minä tarvitsen...” ja ”Minä haluan...”.

2. Mieli-pidejana: Seuraavaksi lapset pääsevät äänestämään siitä, ovatko eri asiat meille tarpeellisia vai haluammeko vain niitä ja ne ovat mukava lisä elämäämme. Muodosta tilaan mieli-pidejana niin, että toinen seinä tarkoittaa tarvetta ja vastakkainen seinä asioita, joita haluamme, mutta joita ilman voimme tarvittaessa olla.

3. Nosta esille vuorotellen eri kuvat ja anna lasten kävellä tilassa joko halun tai tarpeen seinustalle. Jana on liukuva eli harjoituksessa voi jäädä myös johonkin kohtaan seinien välille tai vaikka keskelle, jos päätöksen tekeminen on vaikeaa.

4. Käy lyhyt keskustelu jokaisen kuvan kohdalla siitä, miksi tämä asia on meille tarpeellinen tai miksi voisimme elää ilman sitä. Jotkut asiat voivat olla meille myös todella tärkeitä, vaikka voisimme ollakin ilman niitä.

5. Lopuksi pohditaan yhdessä, miksi niin lapset kuin aikuisetkin haluavat uusia tavaroita ja asioita? Tekeekö tavara onnelliseksi? Tai onko tärkeää omistaa, koska ”Kaikilla muillakin on...”? Riippuuko ystävyys siitä, mitä tavaroita tai vaatteita sinulla on? Mikä ystävyudessa on tärkeää?

JATKOVINKKI!

Pitäkää koko päiväkodin yhteinen kierrätyspäivä järjestämällä päiväkodin saliin kirpputori. Jokainen ryhmä vie kirpputorille leluja, pelejä ja muita tavaroita, jotka eivät ole aktiivisessa käytössä. Tarkoituksena on kannustaa ryhmiä vaihtelevaan tavaroita keskenään.

KESTÄVÄ VALINTA

TAVOITE: Tavoitteena on pohtia eri esineiden ympäristöllisiä vaikutuksia. Mitkä valinnat ovat hyviä ja mitkä valinnat ovat ympäristön kannalta huonoja?

VALMISTELU: Materiaaleistamme löydät valmiit [tulostettavat kuvat esimerkki vaihtoehtoista](#). Halutessasi voit ottaa lisäksi mukaan muitakin materiaaleja esimerkiksi kotitaloustavaroita.

AIKA: 15 min

1. Tarkastellaan yhdessä laukusta löytyviä kuvia ja levitetään ne lattialle tai pöydälle tarkasteltavaksi. Koitetaan ryhmitellä ja löytää kuville pareja. (Esimerkiksi pillimehu ja retkipullo ovat pareja keskenään.)

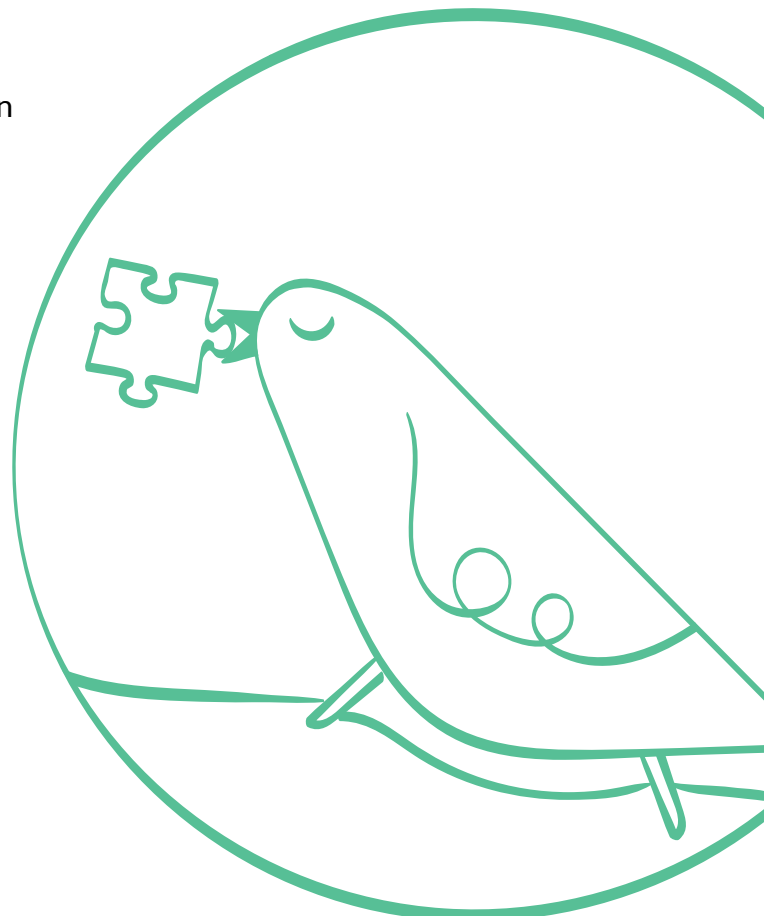
2. Mietitään mitkä ovat parempia vaihtoehtoja ja mitkä huonompia. Voit hyödyntää esimerkiksi näitä kysymyksiä:

- Miltä tavara näyttää kymmenen vuoden päästä?
- Voiko tavaraa käyttää monta kertaa vai vain yhden kerran?
- Tuleeko tavarasta paljon/vähän roskaa, kun sen heittää pois?

Lopuksi käydään läpi yhdessä ja pohditaan valintaperusteita. Samalla mietitään millaisia valintoja itse teemme päivittäin ja mitä mahdollisuuksia meillä olisi valita ympäristöystävällisemmin.

Valinnat voivat olla esimerkiksi seuraavien asioiden välillä:

- kertakäyttömuki - posliinimuki
- lyhytikäinen lelu - kestävä lelu
- muovikassi - kangaskassi
- pillimehupakkaus - retkipullo
- pieniä jogurttipurkkeja - 1 litran purkki
- runsaasti pakattu hedelmä - pakkaamaton hedelmä
- runsaasti pakattu lelu - vähän pakattu/pakkaamaton lelu
- uusi vaate - vanhan vaatteen korjaaminen/tuunaaminen jne.

TURHAKE-NÄYTTELY

TAVOITE: Herätellä miettimään kulutustottumuksiamme. Ovatko kaikki kotoa löytyvät tavarat hyödyllisiä vai voisiko niitä kutsua jopa turhakkeiksi?

VALMISTELU: Tutustu etukäteen [Suomen luonnon turhake äänestykseen](#) ja varaa mukaan turhakkeeksi soveltuvia esineitä ihmeteltäväksi.

1. Tutustu ryhmän kanssa turhake -käsitteeseen. Miettikää yhdessä löytyykö kodeistamme turhakkeeksi määriteltäviä esineitä.
2. Keskustelkaa yhdessä tavaroiden hyödyllisyydestä ja siitä, mikä voisi olla turhake eli turha ja tarpeeton tavara tai laite. Sanaa käytetään leikkimielisesti tavarasta, joka ei ole kovin hyödyllinen ja käytännöllinen. Voitte tarkastella esimerkiksi [Suomen Luonto -lehden](#) valitsemia vuosittaisia turhake-palkinnon saajia ja niiden perusteluita.

TURHAKE on Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan turha ja tarpeeton tavara tai laite. Sanaa käytetään leikkimielisesti ja arvostelevasti tavarasta, joka ei ole kovin hyödyllinen tai käytännöllinen. Turhake on siis hyödykkeen vastakohta. Vuodesta 2000 alkaen Suomen Luonto -lehti on valinnut Vuoden turhakkeen lukijoidensa ehdotuksista.

Esimerkiksi vuoden 2018 turhake oli pikamuoti eli kuukausittain kaappoihin ilmestyvä mallisto, jolla houkuteltaan kuluttajat tekemään heräteostoksia.

JATKOVINKKI!

Pyydä lapsia tuomaan kotoa jokin ”turhake”. Turhake on siis turha ja tarpeeton tavara tai laite. Arvuutelkaa turhakkeille käyttötarkoituksia ja pohtikaa yhdessä ovatko löytyneet turhakkeet meille välttämättömiä.

Varhaiskasvatus: Työpaja 2.

VANHASTA UUTTA

LELUJEN TARINOITA

Työpajassa 2. tartutaan tuumasta toimeen ja tavoitteena on tuunata vanhasta uutta. Alkulämmittelyksi soveltuu kaksi vaihtoehtoista materiaalia:

- 1) [Vihreää draamaa lelumaassa](#) (Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus) tai
- 2) [Vanhan lelukoiran salaisuus](#) (Helsingin seudun ympäristöpalvelut)

1) VIHREÄÄ DRAAMA LELUMAASSA

Ensimmäisessä materiaalissa nimensä mukaisesti esitellään kahdessa tarinassa draamamenetelmiä. Materiaali soveltuu mainiosti aloittelevalle draamamenetelmien käyttäjälle, sillä materiaali sisältää alustuksen ja kuvaukset kaikista vaiheista. tarinat toimivat hyvin myös ilman draamaosioita. Lopuksi voitte miettiä ratkaisua lelujen tilanteelle tai mainostamiselle.

Apua!

Me olemme kaksi lelukoiraa. Asumme lastenhuoneessa vähän matkan päässä. Kukaan ei enää leiki meillä, vaikka olemme aivan yhtä kivoja kuin ennenkin ja aivan ehjiä. Meillä on tylsää. Tänne tuodaan aina uusia leluja ja meidät vanhat jätetään käyttämättöminä nurkkaan.

Tulkaa ja pelastakaa meidät!

Hylätyt lelut Tatu ja Robo (Vihreää draamaa lelumaassa, s.23)

2) VANHAN LELUKOIRAN SALAISUUS

Opettaja lukee Vanhan lelukoiran salaisuus -tarinan tai osan siitä (tarinassa on 3 osaa). Jos mahdollista, satutuokioon voi tuoda tarinaa elävöittämään jonkin elämää nähneen lelukoiran.

KORJATAAN JA TUUNATAAN

Olemme tottuneet elämään kertakäyttömaailmassa, mutta kaikkea voi korjata - polkupyöriä, vaatteita, leluja ja huonekaluja.

Mary Hoffman & Ros Asquith: Meidän ja muiden vihreä kirja

TAVOITE: Pohtia yhdessä, että tarvitsemmeko aina kaiken uutena vai voisiko vanhaa tai rikkiäistä korjata tai tuunata?

VALMISTELU: Voit käyttää esimerkiksi materiaaleistamme [Mitä haluan, mitä tarvitsen -harjoituksen kortteja](#) sekä [Kestävä valinta -kortteja](#). Tarvitset myös erilaisia kierrätysmateriaaleja tuunaustehtävää varten, esimerkiksi vanhoja sukkaa, sanomalehtiä, nappeja, hapsuja sekä askartelutarvikkeita, kuten liimaa, sakset yms.

AIKA: 60 min

1. Muodostetaan mielipidejana kuten Mitä haluan, mitä tarvitsen -työpajassa. Lapset pääsevät äänestämään siitä, voiko tietyn esineen vielä korjata tai tuunata. Muodosta tilaan mielipidejana niin, että toinen seinä on "voi korjata/tuunata" ja vastakkainen seinä on "roskiin".
2. Luettele yksi kerrallaan tavaroita, jotka ovat menneet rikki ja lapset äänestävät mielipidejanalla, voiko tavaran korjata vai meneekö se roskiin. Voit käyttää apuna esimerkiksi Mitä haluan, mitä tarvitsen- ja Kestävä valinta -työpajojen kuvakortteja. Kysele sitten lapsilta, "miksi tämän voi korjata" tai "miksi ei voi korjata". Sopivia esineitä voivat esimerkiksi olla paita ja muut vaatteet, posliinimuki, palapeli, pyörä, puhelin, läppäri, nukke, jalkapallo, pyörä jne.
3. Vanhasta voi helposti luoda myös uutta korjaamalla ja tuunaamalla. Esimerkiksi parittomista sukista tai käsineistä voi askarrella käsinukkeja. Vain mielikuvitus on rajana!

JATKOVINKKI!

Työpaja on ideoitu Anna Kettusen ja Aulikki Laineen Ilmiöt ihmeteltäviksi -kirjassa (s.42) ja lida Haapalan ja Kiia Kainulaisen PIENET VIHREÄT ASKELEET - opas ympäristökasvatuksesta päiväkodeille -opinnäytetyössä (s.21) löytyvän Voiko korjata vai ei? -harjoituksen pohjalta.

[PIENET VIHREÄT ASKELEET - opas ympäristökasvatuksesta päiväkodeille](#) -opinnäytetyöstä löydät paljon herätteleviä vinkkejä esimerkiksi kierrätykseen liittyen.

Varhaiskasvatus: Työpaja 3.

LUONNOSSA

JOKAMIEHENOIKEUDET

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on oppia, mitä metsässä saa ja ei saa tehdä.

VALMISTELU: Tehkää tehtävä ennen luontoon menemistä. Ota valmiiksi esiin lista väittämät jokamiehenoikeuksiin liittyen.

AIKA: 10 min

1. Muodostakaa piiri. Lue väittämiä jokamiehenoikeuksista yksi väittäjä kerrallaan.

- Jos väittäjä on KIELLETTYÄ eli ei kuulu jokamiehen oikeuksiin, lapset menevät kyykkyyhin ja sanovat BUU!
- Jos väittäjä on SALLITTUA eli kuuluu jokamiehen oikeuksiin, lapset seisovat ja nostavat peukun pystyyn huutaen JEE!

Väittämät: Metsässä saamme...

- poimia sieniä (sallittu)
- yöpyä teltassa (sallittu lyhytaikaisesti pihapiirien ulkopuolella)
- katkoa oksia puista (kielletty)
- poimia marjoja (sallittu)
- hiihtää talvella (sallittu)
- rikkoa linnunpesiä (kielletty)
- kaataa puita (kielletty)
- onkia lammella (sallittu)
- repiä sammalta (kielletty)
- tehdä nuotio (maanomistajan luvalla, kielletty metsäpalovaroituksen aikana)
- ulkoiluttaa koira ilman talutushihnaa (kielletty)
- kulkea kävellen (sallittu)
- heittää roskia (kielletty)

(Lähde: Koulumetsäopas, Suomen luonnonsuojeluliitto (2014))

2. Keskustelkaa, miksi jokamiehenoikeudet ovat olemassa ja mikä niiden tarkoituksena on. Pohtikaa jokamiehenoikeuksien nimeä. Tarkoittaako sana, että vain miehillä on nämä oikeudet? Millä toisella nimellä jokamiehenoikeuksia voisi kutsua?

AISTIT KÄYTTÖÖN

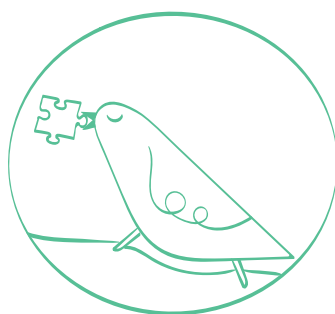
TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on havainnoida ympäröivää luontoa eri aisteilla.

VALMISTELU: Tutustukaa jokamiehenoikeuksiin ja menkää luontoon.

AIKA: 15 min

1. Muistelkaa yhdessä, mitä kaikkia aisteja ihmisellä on. Missä eri aistit sijaitsevat?
2. Kuuloaisti: Kuvitelkaa olevanne luontokonsertissa. Asettukaa mukavasti ja kuunnelkaa luontoa. Mitä kuulette? Mitkä äänistä ovat ihmisen tai koneen tuottamia ääniä, mitkä luonnon ääniä? Kumpia on tässä paikassa enemmän? Jos joku tunnistaa eri lintujen lauluääniä, hän voi kertoa, mikä lintu kulloinkin laulaa. Äänien joukosta voidaan yrittää etsiä juuri tietyn linnun laulu.
3. Tuntoaisti: Etsikää maasta ja muualta ympäristöstä erilaisia materiaaleja ja tehdään näistä vastakohtapareja. Helppo vastakohtapari saadaan esimerkiksi niin, että otetaan toiseen käteen jotain pehmeää ja toiseen jotain kovaa ja näytetään kaverille. Samanlaisia tuntoaistin avulla tunnistettavia vastakohtapareja ovat mm. kuiva-kostea, kylmä-lämmin, terävä-tylppä, sileä-rosoinen ja kevyt-painava. Muistakaa, ettette katko oksia tai ota luonnosta muuta elävää.
4. Hajuaisti: Haistelkaa, miltä eri asiat tuoksuvat. Miltä maa tuoksuu? Entä esimerkiksi kivi, kuusi tai heinä?

(Lähde: Tehtävä on mukailtu [Kierrätyskeskuksen Kiuru ja koppakuoriainen - Päivähoidon ja alkuopetuksen ympäristökasvatus ideoita -oppaan](#) (2010) harjoituksista. Oppaasta löytyy paljon toiminnallisia vinkkejä ympäristökasvatukseen liittyen.)

JATKOVINKKI!

Tutustu myös WWF:n [Luonto kutsuu seikkailuun -vihkoon](#), josta löydät lisää luonnossa tapahtuvaa toiminnallista tekemistä

KIM-LEIKKI

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on oppia tunnistamaan ja nimeämään luonnosta löytyviä materiaaleja.

VALMISTELU: Kerää luonnosta esim. maahan pudonneita oksia, lehtiä, neulasia, kiviä, käpyjä ja multaa.

AIKA: 10 min

1. Asettautukaa rinkiin. Laita luonnosta keräämäsi asiat esille, ja pyydä lapsia painamaan mieleen esillä olevien asioiden nimet. Pyydä lapsia sulkemaan silmät, ja ota yksi tai useampi asia pois esiltä. Lasten tehtävänä on keksiä, mikä puuttuu.

2. Anna lasten vuorotellen toimia leikin ohjaajana

YMPÄRISTÖTAIDETTA

TAVOITE: Tavoitteena on edistää lasten luontosuhdetta, oppia toimimaan luonnossa kestäväällä tavalla ja yhdistää ympäristö- ja taidekasvatus toisiinsa.

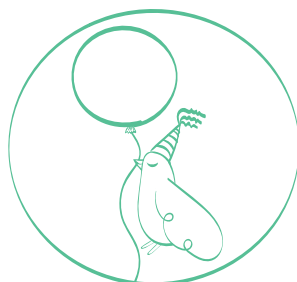
VALMISTELU: Jaa lapset pienempiin ryhmiin/pareiksi.

AIKA: 15 min

1. Tehkää yhdessä jokaiselle pienryhmälle tai parille oksista taulun kehykset.

2. Ohjeista lapsia luomaan taulu luonnosta löytyvillä materiaaleilla. Lapset voivat itse parin tai pienryhmän kanssa päättää, millainen taideteos taulusta tulee ja mitä materiaaleja he käyttävät. Muistuta lapsia, että maahan pudonneita materiaaleja saa käyttää taideteoksen tekemiseen, mutta esimerkiksi oksia ei saa katkoa tai sammalta repiä.

3. Pitäkää taidenäyttely ja käykää yhdessä katsomassa toisten tauluja. Ottakaa niistä valokuvat ja jättäkää taideteokset metsään nähtäville muiden iloksi.

Alkuopetus: Työpaja 4.

OSTA HARKITEN JA KIERRÄTÄ

KESTÄVÄ VALINTA

TAVOITE: Tehtävän tavoitteena on herätellä pohtimaan eri esineiden ympäristöllisiä vaikutuksia. Mitkä valinnat ovat hyviä ja mitkä valinnat ovat ympäristön kannalta huonoja?

VALMISTELU: [Täältä](#) löydät valmiit kuvat vaihtoehtoista. Halutessasi voit ottaa lisäksi mukaan muitakin materiaaleja esimerkiksi kotitaloustavaroita.

AIKA: 20 min

1. Opettaja tekee luokkaan kestävän valintapolun korteista eli työpisteitä, joihin oppilaat voivat pareittain mennä tutustumaan. Pisteissä tehdään valintoja, joissa pyritään löytämään kestävä, ympäristöystävällinen vaihtoehto.

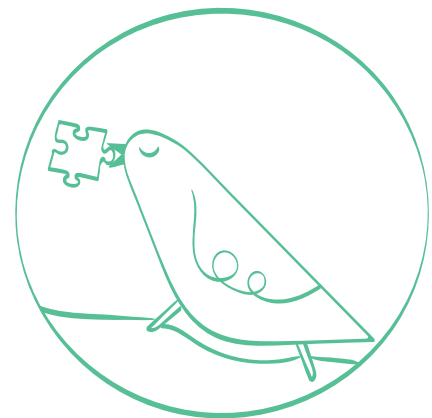
2. Oppilaat merkitsevät vihkoihinsa valintansa. Niille oppilaille, joiden on vielä hankala kirjoittaa sanoja vihkoon, voi tehdä valmiin kaavakkeen, josta he valitsevat oikean kuvan.

3. Lopuksi käydään kestävä valintapolku läpi yhdessä ja pohditaan valintaperusteita. Samalla mietitään millaisia valintoja itse teemme päivittäin ja mitä mahdollisuuksia meillä olisi valita ympäristöystävällisemmin.

- Miltä tavara näyttää kymmenen vuoden päästä?
- Voiko tavaraa käyttää monta kertaa vai vain yhden kerran?
- Tuleeko tavarasta paljon/vähän roskaa kun sen heittää pois?

Valinnat voivat olla esimerkiksi seuraavien asioiden välillä:

- kertakäyttömuki - posliinimuki
- lyhytikäinen lelu - kestävä lelu
- muovikassi - kangaskassi
- pillimehupakkaus - retkipullo
- pieniä jogurttipurkkeja - 1 litran purkki
- runsaasti pakattu hedelmä - pakkaamaton hedelmä
- runsaasti pakattu lelu - vähän pakattu/pakkaamaton lelu
- uusi vaate - vanhan vaatteen korjaaminen/tuunaaminen jne.

MAINOSTUTKIMUS

Lämmittelyharjoitus: **TUNNISTA MAINOS/LOGO**

Tarkoituksena on herätellä lapsia mainostutkimuksen pariin.

Näytä tunnettuja logoja netistä oppilaille ja he arvuuttelevat, minkä tunnetun yrityksen/brändin logo on kyseessä. Keskustelkaa yhdessä, mistä logo on tuttu.

Pohtikaa myös, että minkä takia nämä logot ovat niin tuttuja?

TAVOITE: Tarkastella kulutukseemme vaikuttavia mainoksia. Näemme, kuulemme ja lueimme päivittäin satoja, jopa tuhansia mainosviestejä. Mainosten tarkoituksena on myydä tuotteita ja saada ihmiset ostamaan niitä, vaikka ne eivät olisikaan tarpeellisia. Tavoitteena on selvittää, millaisia tuotteita mainoksilla myydään ja mikä saa meidät ostamaan niitä.

VALMISTELU: Selaa läpi päivän sanomalehti ja etsi sieltä mielestäsi kaikkein tarpeettominta esinettä esittävä mainos. (Toimii mainiosti esimerkiksi kotitehtävänä.)

Leikkaa mainos irti ja kirjoita vihkoosi mainostettavasta tuotteesta seuraavia asioita:

- Mitä tuotetta mainoksessa myydään.
- Onko esine hyödyllinen tai tarpeeton, miksi?
- Voisiko esineen korvata jollakin monikäyttöisemmällä tai pitkäkestoisemmalla asialla?
- Onko esine pitkäikäinen, voiko sen helposti korjata tai huoltaa?
- Syntyykö tuotteesta paljon jätettä?

JATKOVINKKI!

Tehkää kuvataidetyönä - **OMA MAINOS**

• Valitse mainostettava tuote, joka on mahdollisimman monikäyttöinen ja pitkäikäinen.

• Tehkää omat mainokset. Voitte esimerkiksi piirtää, maalata tai askarrella. Voitte myös tehdä animaatioita tai digitarinoita.

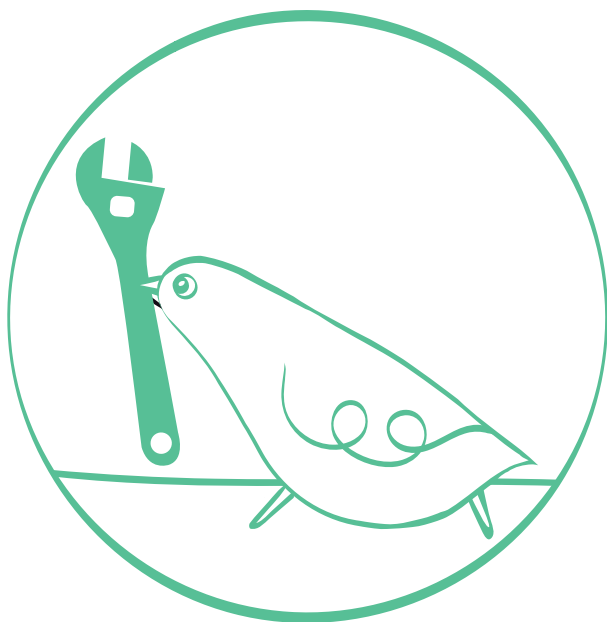
KIERRÄTETÄÄN LEIKKIEN

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on opetella kierrätystä ja jätteiden lajittelua.

VALMISTELU: Harjoitus kannattaa toteuttaa liikuntasalissa tai pihalla.

AIKA: 10 min

1. Leikki on kierrätysversio Maa, meri, laiva- leikistä. Piirrä maahan kolme viivaa, jotka nimetään haluttujen roska-astioiden mukaan, esim. bio-, paperi- ja sekajäte. Viivoja voi piirtää enemmänkin, jos haluaa vaikeuttaa peliä.
2. Kertaa ennen leikin aloitusta nopeasti, mitä jätettä mihinkin astiaan saa laittaa. Lapset asettuvat riviin saman viivan taakse.
3. Ohjaaja huutaa jonkun roskan ja leikkijöiden pitää juosta sille viivalle, jonne roska kuuluu. Väärälle viivalle menevä tai viimeisenä viivalle ehtivä juoksija putoaa pois. Jos putoajalle tulee kovin paha mieli, hänen voi antaa keksiä seuraavan lajiteltavan roskan. Leikin voittaa viimeiseksi jäljelle jäänyt juoksija.

(Lähde: [Kierrätyskeskus: Ympäristökoulu polku – Kierrätysaiheisia ulkoleikkejä ja tehtäviä](#))

Alkuopetus: Työpaja 5.

VANHASTA UUTTA

LELUJEN TARINOITA

Työpajassa 2. tartutaan tuumasta toimeen ja tavoitteena on tuunata vanhasta uutta. Alkulämmittelyksi matkalaukusta löytyy tulostettuna kaksi vaihtoehtoista materiaalia:

- 1) [Vihreää draamaa lelumaassa](#) (Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus) tai
- 2) [Vanhan lelukoiran salaisuus](#) (Helsingin seudun ympäristöpalvelut)

1) VIHREÄÄ DRAAMAA LELUMAASSA

Ensimmäisessä materiaalissa nimensä mukaisesti esitellään kahdessa tarinassa draamamenetelmiä. Materiaali soveltuu mainiosti aloittevalle draamamenetelmien käyttäjälle, sillä materiaali sisältää alustuksen ja kuvaukset kaikista vaiheista. Tarinat toimivat hyvin myös ilman draamaosioita. Lopuksi voitte miettiä ratkaisua lelujen tilanteelle tai mainostamiselle.

Apua!

Me olemme kaksi lelukoiraa. Asumme lastenhuoneessa vähän matkan päässä. Kukaan ei enää leiki meillä, vaikka olemme aivan yhtä kivoja kuin ennenkin ja aivan ehjiä. Meillä on tylsää. Tänne tuodaan aina uusia leluja ja meidät vanhat jätetään käyttämättöminä nurkkaan.

Tulkaa ja pelastakaa meidät!

Hylätyt lelut Tatu ja Robo (Vihreää draamaa lelumaassa, s.23)

2) VANHAN LELUKOIRAN SALAISUUS

Opettaja lukee Vanhan lelukoiran salaisuus -tarinan tai osan siitä (tarinassa on 3 osaa). Jos mahdollista, satutuokioon voi tuoda tarinaa elävöittämään jonkin elämää nähneen lelukoiran. Jos haluatte jatkaa teemalla, tarinan lopussa on pieni kirjoitustehtävä.

KORJATAAN JA TUUNATAAN

TAVOITE: Pohtia yhdessä, että tarvitsemmeko aina kaiken uutena vai voisiko vanhaa tai rikkiäistä korjata tai tuunata?

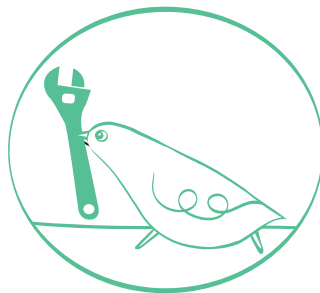
VALMISTELU: Voit hyödyntää esimerkiksi harjoituksen [Mitä haluan, mitä tarvitsen -kortteja](#) sekä [Kestävä valinta -kortteja](#). Lisäksi tarvitset erilaisia kierrätysmateriaaleja keppihevosen varten, esimerkiksi vanhoja sukkiä, sanomalehtiä, nappeja, hapsuja, vanhojen harjojen ja/tai salibandymailojen varsia jne. sekä askartelutarvikkeita, kuten sakset, liimaa yms.

AIKA: 60 min

1. Muodostetaan mielipidejanoja kuten Mitä haluan, mitä tarvitsen -työpajassa. Lapset pääsevät äänestämään siitä, voiko tietyn esineen vielä korjata tai tuunata. Muodosta tilaan mielipidejana niin, että toinen seinä on "voi korjata/tuunata" ja vastakkainen seinä on "roskiin". (Jos tilaa on vähän käytettävissä, tämän voi toteuttaa myös liikkumalla kyykkyyä ja kurkotellen kohti kattoa.).

2. Luettele yksi kerrallaan tavaroita, jotka ovat menneet rikki ja lapset äänestävät mielipidejanalla, voiko tavaran korjata vai meneekö se roskiin. Voit käyttää apuna esimerkiksi Mitä haluan, mitä tarvitsen- ja Kestävä valinta -työpajojen kuvakortteja, jotka löytyvät matkalaukusta. Kysele sitten lapsilta, "miksi tämän voi korjata" tai "miksi ei voi korjata". Sopivia tavaroita voivat esimerkiksi olla paita ja muut vaatteet, posliinimuki, palapeli, pyörä, puhelin/läppäri/pad, nukke, jalkapallo, pyörä jne.

3. Vanhasta voi helposti luoda myös uutta korjaamalla ja tuunaamalla. Esimerkiksi keppihevonen on helppo valmistaa itse käyttämällä eri kierrätysmateriaaleja. Löytyisikö kotoa esimerkiksi vanhoja sukkiä, joista voisitte yhdessä tuunata keppihevosen. Hevoset voi täyttää esimerkiksi vanhoilla sanomalehdillä ja varreksi käy esimerkiksi vanhan pihaharjan varsi, vanha salibandymaila jne. Silmiksi ja harjaksi käyvät myös monet erilaiset kierrätysmateriaalit.

JATKOVINKKI!

Työpaja on ideoitu Anna Kettusen ja Aulikki Laineen Ilmiöt ihmeteltäviksi -kirjassa (s.42) ja lida Haapalan ja Kiia Kainulaisen PIENET VIHREÄT ASKELEET - opas ympäristökasvatuksesta päiväkodeille -opinnäytetyössä (s.21) löytyvän Voiko korjata vai ei? -harjoituksen pohjalta.

[PIENET VIHREÄT ASKELEET - opas ympäristökasvatuksesta päiväkodeille](#) -opinnäytetyöstä löydät paljon vinkkejä esimerkiksi kierrätykseen liittyen.

Varhaiskasvatus: Työpaja 6.

LUONNOSSA

JOKAMIEHENOIKEUDET

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on oppia, mitä metsässä saa ja ei saa tehdä.

VALMISTELU: Tehkää tehtävä ennen luontoon menemistä. Ota valmiiksi esiin lista väittämät jokamiehenoikeuksiin liittyen.

AIKA: 10 min

1. Muodostakaa piiri. Lue väittämiä jokamiehenoikeuksista yksi väittämä kerrallaan. Jos väittämä on KIELLETTYÄ eli ei kuulu jokamiehen oikeuksiin, oppilaat menevät kyykkyyh ja sanovat BUU! Jos väittämä on SALLITTUA eli kuuluu jokamiehen oikeuksiin, oppilaat seisovat ja nostavat peukun pystyyn huutaen JEE!

Väittämät: Metsässä saamme

- poimia sieniä (sallittu)
- yöpyä teltassa (sallittu lyhytaikaisesti pihapiirien ulkopuolella)
- katkoa oksia puista (kielletty)
- poimia marjoja (sallittu)
- hiihtää talvella (sallittu)
- rikkoa linnunpesiä (kielletty)
- kaataa puita (kielletty)
- onkia lammella (sallittu)
- repiä sammalta (kielletty)
- tehdä nuotio (maanomistajan luvalla, kielletty metsäpalovaroituksen aikana)
- ulkoiluttaa koira ilman talutushihnaa (kielletty)
- kulkea kävellen (sallittu)
- heittää roskia (kielletty)

2. Keskustelkaa, miksi jokamiehenoikeudet ovat olemassa ja mikä niiden tarkoituksena on. Pohtikaa jokamiehenoikeuksien nimeä. Tarkoittaako sana, että vain miehillä on nämä oikeudet? Millä toisella nimellä jokamiehenoikeuksia voisi kutsua?

(Lähde: [Koulumetsäopas, Suomen luonnonsuojeluliitto \(2014\)](#))

AISTIT KÄYTTÖÖN

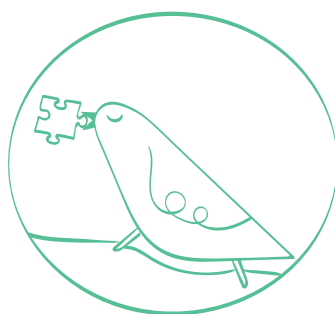
TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on havainnoida ympäröivää luontoa eri aisteilla.

VALMISTELU: Tutustukaa jokamiehenoikeuksiin ja menkää luontoon.

AIKA: 15 min

1. Muistelkaa yhdessä, mitä kaikkia aisteja ihmisellä on. Missä eri aistit sijaitsevat?
2. Kuuloaisti: Kuvitelkaa olevanne luontokonsertissa. Asettukaa mukavasti ja kuunnelkaa luontoa. Mitä kuulette? Mitkä äänistä ovat ihmisen tai koneen tuottamia ääniä, mitkä luonnon ääniä? Kumpia on tässä paikassa enemmän? Jos joku tunnistaa eri lintujen lauluääniä, hän voi kertoa, mikä lintu kulloinkin laulaa. Äänien joukosta voidaan yrittää etsiä juuri tietyn linnun laulu.
3. Tuntoaisti: Etsikää maasta ja muualta ympäristöstä erilaisia materiaaleja ja tehdään näistä vastakohtapareja. Helppo vastakohtapari saadaan esimerkiksi niin, että otetaan toiseen käteen jotain pehmeää ja toiseen jotain kovaa ja näytetään kaverille. Samanlaisia tuntoaistin avulla tunnistettavia vastakohtapareja ovat mm. kuiva-kosteaa, kylmä-lämmin, terävä-tylppä, sileä-rosoinen ja kevyt-painava. Muistakaa, ettette katko oksia tai ota luonnosta muuta elävää.
4. Hajuaisti: Haistelkaa, miltä eri asiat tuoksuvat. Miltä maa tuoksuu? Entä esimerkiksi kivi, kuusi tai heinä?

(Lähde: Tehtävä on mukailtu [Kierrätyskeskuksen Kiuru ja koppakuoriainen - Päivähoidon ja alkuopetuksen ympäristökasvatus ideoita -oppaan](#) (2010) harjoituksista. Oppaasta löytyy paljon toiminnallisia vinkkejä ympäristökasvatukseen liittyen.)

JATKOVINKKI!

Matkalaukusta löytyvistä WWF:n [Luonto kutsuu seikkailuun -vihkosta](#) löydät lisää luonnossa tapahtuvaa toiminnallista tekemistä

LUONTOBINGO

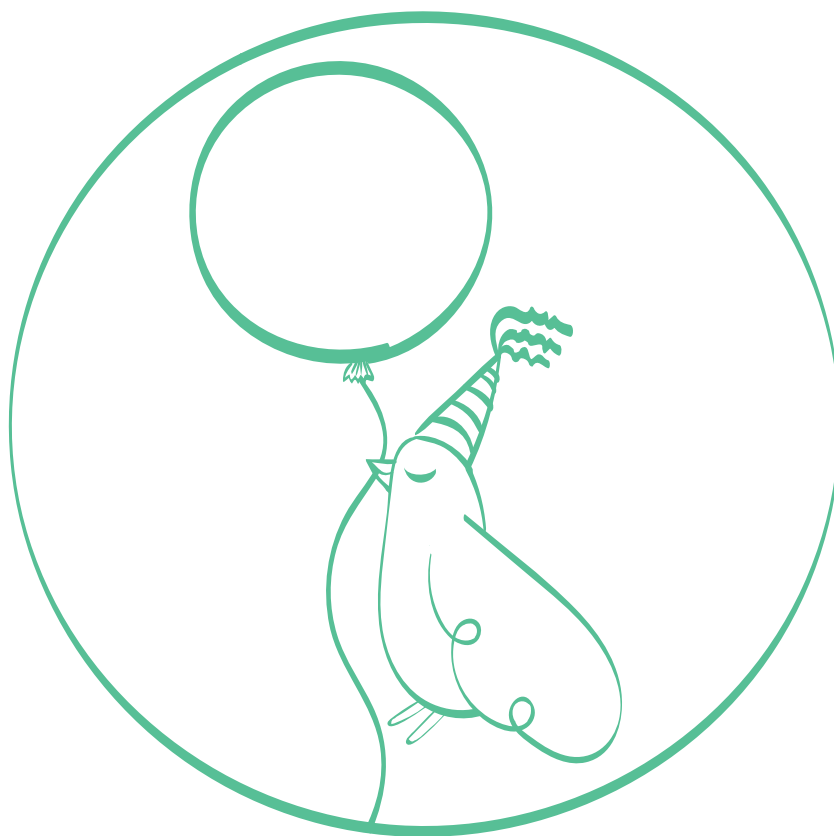
TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on havainnoida luonnon monimuotoisuutta ja oppia tunnistamaan luonnon antimia.

VALMISTELU: Kopioi oppilaille valmiiksi [Suomen Ladun luontobingo](#) pohjia ja ota kyniä mukaan luontoon.

AIKA: 15 min

1. Jaa oppilaat pareiksi siten, että vähintään toinen parista on lukutaitoinen.
2. Jaa oppilaille bingopohjat sekä kynät. Ohjeista: Etsikää yhdessä ruudukossa olevia asioita luonnosta. Kun löydätte jotakin, merkitkää se ruudukkoon. Saatuanne viiden suoran vaaka- tai pystysuunnassa tai vinottain, huutakaa yhdessä BINGO!
3. Voitte kilpailla leikkimielisesti, löytääkö kukaan pari kaikki bingoruudukossa mainitut asiat.

(Lähde: [Suomen Latu, Luontobingo](#))

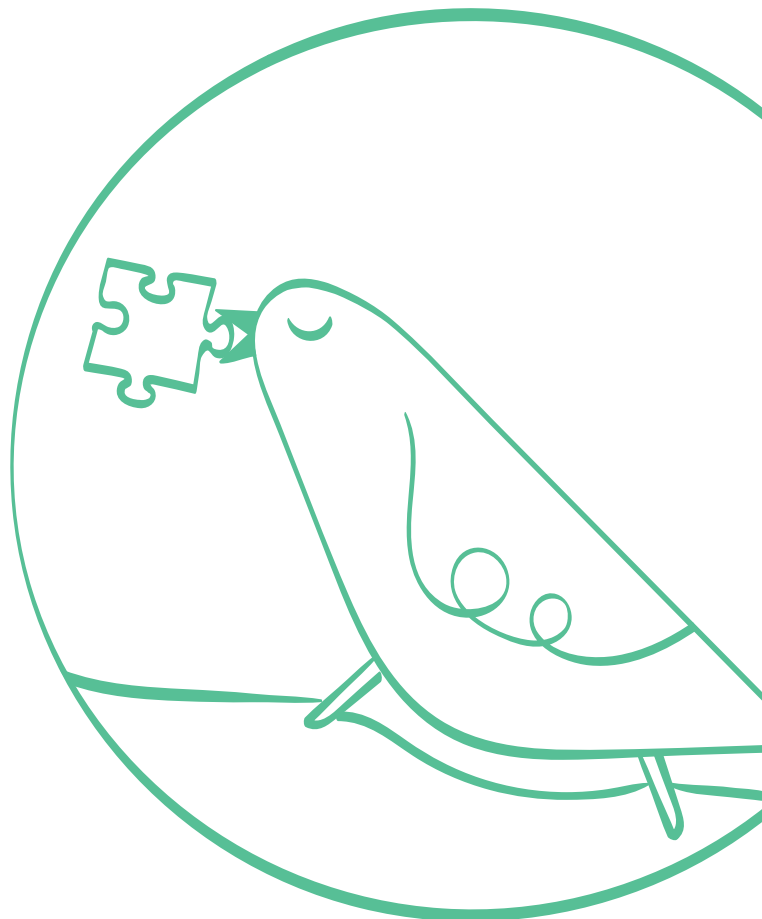

Lukunurkkaus: Vihreä matkalaukku

Täältä löydät kirjavinkkejä, jotka olemme valinneet mukaan erityisesti kestävän kehityksen, kierrätyksen sekä vastuullisen kuluttamisen teemoja ajatellen. tarinat ovat hyvä keino käsitellä tämänkaltaisia isoja aiheita ja tuoda ne konkreettisemmaksi sekä lähemmäksi oppilaiden omaa kokemusmaailmaa ja arkea. Yhdessä ihmetellen tiedot ja taidot kasvavat huomaamatta ja pieni oppija omaksuu ympäristökysymyksiä huomioivan asenteen.

Lisää hyviä kirjavinkkejä varhaiskasvatukseen ja alkuopetukseen löydät myös Maailmankoulun kirjavinkkisivulta.

Lukuiloa!

Hoffman M. ja Asquith. R.(2015): MEIDÄN JA MUIDEN VIHREÄ KIRJA

Suosittelun ikäryhmä: varhaiskasvatus ja alkuopetus

Värikkäästi ja havainnollisesti kuvitettu kirja yhteisestä maapallostamme ja kuinka voimme kaikki vaikuttaa sen hyvinvointiin toimillamme. Kuinka voisimme esimerkiksi auttaa pitämään vesistöemme puhtaina ja metsämme ja kasvistomme elinvoimaisina ja hyvävoimaisina? Kuinka voimme säästää vettä ja energiaa? Pitääkö kaiken olla aina uutta vai voimmeko korjata ja tuunata vanhaa? Kuinka voimme kierrättää esimerkiksi ruoan tähteet?

Lukekaa yhdessä Meidän ja muiden vihreä kirja, erityisesti aukeamat: Säästä vettä, Säästä energiaa sekä Kiertoon, kiertoon. Tutkikaa, mitä teidän päiväkodissanne kierrätetään. Onko papereille oma kierrätyspiste? Entä keittiössä esimerkiksi biojätteille, lasille ja metallille? Valitkaa yksi vihreä tehtävä, jota te voisitte päiväkodissanne toteuttaa aiempaa paremmin. Olisiko se veden säästäminen? Paperin säästäminen? Paperin ja pahvin kierrätys askartelu- ja piirustustilassa? Miettikää eri keinoja, miten voisitte tehtäväänne toteuttaa.

Pelliccioni, S. (2009): ONNI-POJAN KIERRÄTYSKIRJA

Suosittelun ikäryhmä: varhaiskasvatus ja alkuopetus

Onni-poika ihmettelee ja opettelee kierrätyksen aakkosia. Hyvin hän jo tietääkin, mihin ruokailusta syntyneet roskat lajitellaan. Kun roskakatoksesta löytyy pahvilaatikoita, on aika rakentaa kierrätysmateriaaleista mahtava laiva. Yhdessä kierrättäminen onnistuu myös pihakirpputorilla, johon koko naapurusto osallistuu. Mitä kaikkea jännittävää kirpputorilta löytyykään?

Jatkovinkki: Järjestäkää oma tavaravaihtopöytä kirjassa esitellyn mallin mukaan.

JATKOVINKKI!

- Meidän ja muiden vihreäkirjasta sekä Onni-pojan kierrätyskirjasta voit löytää hyviä
- tuunausideoita lasten kanssa. Houkuttele kuulijat ideoimaan uusia tuunausmahdollisuuksia saatavilla olevien materiaalien mukaan. Vain mielikuvitus on rajana!

Lukunurkkaus: Kestävän kehityksen teemojen syventämistä kuvien ja tarinoiden avulla

Mickwitz, C. (1996): EMILIA JA KAKSOSET

Suosittelun ikäryhmä: varhaiskasvatus ja alkuopetus

Emilia ja Oskari-isä keksivät nojatuolissa yhdessä sadun veneilevistä kaksosista, Eemelistä ja Oskarista. Sadussa seikkailijat kohtaavat suurella järvellä eläimiä sekä kalastajan. Järven vesi on kuitenkin likaista eikä siinä tee mieli uida. Myös kalastajalla on ongelma. Verkkoihin jää vain syömäkelvotonta rojua. Kaksoset päättävät selvittää, mistä järven likaisuus johtuu.

Tiitinen, E-P. & Tiitinen, N. (2010): KYYHKYN KYSYMYKSIÄ

Suosittelun ikäryhmä: alkuopetus

Kauniista kuvitetussa kirjassa lähestytään luonnon säilymistä ystävyyden ja yhteistyön keinoin. Mitä kaikkea tarvitaan ennen kuin pieni puuntaimi syntyy maailmaan?

Lukunurkkaus: Kestävän kehityksen teemojen syventämistä kuvien ja tarinoiden avulla

Jatkovinkkinä Maailmankoulu

Maailmankoulun [nettisivuilta](#) löydät lisää vinkkejä kestäväen kehityksen teemojen käsittelyyn.

Esimerkiksi:

- Käy kurkkaamassa Kansainvälisen luonnon monimuotoisuuden teemapäivä -sivulta vinkkejä. Kansainvälistä luonnon monimuotoisuuden päivää vietetään kevätlukukaudella [22. toukokuuta](#).
- Hyödynnä Maailmankoulun [materiaalipankkia](#) ja hae eri ikäryhmille sopivaa materiaalia.
- Villkaise Maailmankoulun [videolistalta](#) ideoita tunnille.
- Löydä teemaan sopivaa luettavaa Maailmankoulun [kirjalistoilta](#).

Huomaathan, että voit tilata Maailmankoulun sivuilta [Uutiskirjeen](#). Näin saat ajankohtaisia vinkkejä kuukausittain!

RAUHANKASVATUS-
INSTITUUTTI